

M
L
—
K

2016 MŁODZI LUBIA KULTURĘ 2018

MŁODZI
LUB —
— IA
KULTURĘ

WNIOSKI Z REALIZACJI PROJEKTU
W LATACH 2016-2018

AGNIESZKA KOLASA-NOWAK
ANDRZEJ STAWICKI

9 788365 028334

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu Bardzo Młoda Kultura na lata 2016-2018.
ISBN 978-83-65028-33-4

MŁODZI
LUB —
— IA
KULTURĘ

**M Ł O D Z I
L U B —
— I A
K U L T U R E**

**WNIOSKI Z REALIZACJI PROJEKTU
W LATACH 2016 - 2018**

**AGNIESZKA KOLASA-NOWAK
ANDRZEJ STAWICKI**

LUBLIN 2018

OPRACOWANIE

dr hab. Agnieszka Kolasa Nowak

mgr Andrzej Stawicki

Publikacja wydana w ramach projektu „Młodzi LUBią Kulturę. Lubelska sieć edukacji kulturalnej”, realizowanego przez Centrum Spotkania Kultur w Lublinie. Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Bardzo Młoda Kultura na lata 2016–2018.

Centrum Spotkania Kultur w Lublinie było operatorem projektu „Młodzi LUBią Kulturę. Lubelska sieć edukacji kulturalnej” w województwie lubelskim w latach 2016–2018.

WYDAWCA

Centrum Spotkania Kultur w Lublinie

plac Teatralny 1, 20-029 Lublin

Dyrektor Centrum Spotkania Kultur w Lublinie

Piotr Franaszek

SPIIS TREŚCI

7 WSTĘP

9 O PROGRAMIE BARDZO MŁODA KULTURA

- 9 Cele programu BMK
- 11 Zasady działania
- 13 Działania

15 O PROJEKCIE MŁODZI LUBIĄ KULTURĘ

- 15 Diagnoza stanu edukacji kulturalnej
w województwie lubelskim
- 18 Cele projektu MLK
- 23 Promocja projektu i jego uczestnicy
- 26 Samopowielająca się sieć współpracy
w zakresie edukacji kulturalnej
- 28 Świadomość znaczenia edukacji kulturalnej w regionie
- 30 Wzmocnienie kompetencji
- 34 Podniesienie poziomu edukacji kulturalnej

39 REKOMENDACJE - CO ZROBIONO, CO SIĘ UDAŁO, CO JEST JESZCZE DO ZROBIENIA

WSTĘP

Niniejsza publikacja stanowi podsumowanie realizacji projektu Młodzi LUBią Kulturę (MLK), który jest częścią ogólnopolskiego programu Bardzo Młoda Kultura, którego głównym operatorem jest Narodowe Centrum Kultury. Program realizowany jest na poziomie województw. Regionalnym operatorem projektu w województwie lubelskim jest Centrum Spotkania Kultur w Lublinie. Projekt MLK realizowano w trybie trzyletnim a po każdym roku jego realizacji prowadzona była szeroka ewaluacja. Ponadto projekt poprzedzała wszechstronna diagnoza stanu edukacji kulturalnej w woj. lubelskim, którą przeprowadził zespół badawczy z UMCS w Lublinie w składzie dr hab. Agnieszka Kolasa-Nowak,

Wstęp

11

dr Aleksandra Kołtun i mgr Andrzej Stawicki. Kolejne rozdziały prezentowanej publikacji zawierają wnioski z badań diagnostycznych i ewaluacyjnych, które posłużyły do sformułowania rekomendacji dla praktyków zajmujących się na co dzień edukacją kulturalną lub są odpowiedzialni za jej prowadzenie w sposób pośredni. Liczymy, że publikacja stanie się użytecznym narzędziem pomagającym podejmować decyzje związane z doskonaleniem działań w obszarze edukacji kulturalnej w naszym województwie.

O PROGRAMIE BARDZO MŁODA KULTURA

Cele programu BMK

Podstawowym celem Programu Bardzo Młoda Kultura było wspieranie edukacji kulturowej w Polsce. Cel ten będzie urzeczywistniany przez realizację całego szeregu zadań pośrednich. Do najważniejszych spośród nich należą:

- Propagowanie nowoczesnych form edukacji kulturowej oraz świadomości, iż stanowi ona jedno z najważniejszych narzędzi budowania demokratycznego społeczeństwa opartego na otwartości, tolerancji i solidarności, a przy

O programie **Bardzo Młoda Kultura**

13

- tym wspierającego twórczy eksperyment i propagującego egalitarne formy życia zbiorowego.
- Poszerzenie zakresu osób, które mogą uczestniczyć w różnych formach edukacji kulturowej, w tym umożliwianie egalitarnego udziału w nich dzieci i młodzieży.
  - Wzmacnianie wiedzy, umiejętności i kompetencji osób, które zajmują się edukacją kulturową w Polsce, w tym nauczycieli, osób zatrudnionych w instytucjach kultury i tych działających w organizacjach pozarządowych.
  - Stwarzanie okazji do współdziałania osób zajmujących się edukacją kulturową, a reprezentujących sferę edukacji i kultury, a także kreowanie organizacyjnych, finansowych i merytorycznych podstaw tego rodzaju współpracy.
  - Prowadzenie działań popularyzujących znaczenie, rolę i doniosłość edukacji kulturowej wśród osób odpowiedzialnych za lokalne polityki społeczne i kulturalne, rodziców i prawnych opiekunów dzieci i młodzieży.
  - Identyfikowanie lokalnych potencjałów, których wykorzystanie wzmacnia edukację kulturową,

O programie **Bardzo Młoda Kultura**

14

- a także rozpoznawanie przeszkód i barier dla jej rozwijania w regionie.
- Propagowanie zwyczaju prowadzenia wieloletnich programów edukacyjnych w regionach, w tym wzmacnianie świadomości, iż efektywne działania z zakresu edukacji kulturowej powinny mieć systematyczny i długotrwały charakter, by przynosić pożądane rezultaty.

Zasady działania

Program o tak złożonych celach wymagał innowacyjnego podejścia do zarządzania nim. W związku z tym przyjęto szereg zasad, które przyświecały realizacji działań w jego obrębie. Wśród nich należy wymienić:

1. Systemową oddolność

Zgodnie z nią rozwiązania wspierające edukację kulturową powinny być tworzone przez samych edukatorów i animatorów oraz należy ich poszukiwać w trakcie codziennych praktyk edukacyjnych,

O programie **Bardzo Młoda Kultura**

15

a dopiero potem agregować na poziomie regionalnym i ogólnopolskim.

2. Samopowielanie efektów

Program nie jest nastawiony na jednorazowe działania, ale raczej na budowanie trwałych koalicji współdziałania, ma sprzyjać poznawaniu się, wymianie doświadczeń i współpracy.

3. Globalność

Operatorzy Programu działają przede wszystkim w swoich województwach, ale jednym z ich zobowiązań jest współpraca polegająca na wymienianiu się informacjami, wspólnym rozwiązywaniu problemów, przed którymi stają, dzieleniu się innowacyjnymi modelami działań edukacyjnych.

4. Międzysektorowość

---

ważne jest, by wzmacniać istniejące mosty pomiędzy sferą kultury i oświaty oraz budować nowe połączenia pomiędzy nimi, ale też innymi sferami życia, w taki

O programie **Bardzo Młoda Kultura**

16

sposób, by wykorzystując potencjał każdej z nich, szukać wspólnie metod zwiększania kompetencji, które pozwalają jednostkom w pełni uczestniczyć w kulturze, a poprzez to w życiu społecznym.

Działania

W ramach programu BMK zaplanowano następujące działania:

1. identyfikacja instytucji i organizacji zajmujących się edukacją kulturową w regionie oraz opis zasobów i ograniczeń dla rozwijania praktyk w zakresie edukacji kulturowej i artystycznej w regionie;
2. prowadzenie działalności szkoleniowej, wzmacniającej kompetencje edukatorów i nauczycieli oraz rozwijanie systemów i źródeł informacji z których będą mogli korzystać poszukujący wartościowych inicjatyw i aktywności w zakresie edukacji kulturowej i artystycznej;
3. przygotowywanie otwartych konkursów, poprzez które finansowane będą w ramach województwa przedsięwzięcia edukacyjne

realizowane wspólnie przez instytucje i organizacje reprezentujące oświatę i kulturę;

4. tworzenie sieci współpracy pomiędzy osobami zatrudnionymi w instytucjach i organizacjach kulturalnych i oświatowych oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych

O PROJEKCIE MŁODZI LUBIĄ KULTURĘ

Diagnoza stanu edukacji kulturalnej w województwie lubelskim

W projekcie MLK na początku została przeprowadzona szeroka diagnoza. Jej celem było wszechstronne opisanie stanu edukacji kulturalnej w województwie lubelskim z uwzględnieniem lokalnej specyfiki i uwarunkowań. Na diagnozę złożyły się: wykaz podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną w regionie, opis form działań i metod pracy edukacyjnej, charakterystyka odbiorców działań z obszaru edukacji kulturalnej, w tym grup

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

19

dotychczas nieobecnych lub trudnych do zaangażowania. Celem diagnozy było także nakreślenie dynamiki relacji i form współpracy pomiędzy różnorodnymi podmiotami, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy międzysektorowej, wskazanie na mocne i słabe strony edukacji kulturalnej w regionie, jej potencjały oraz deficyty, przeszkody oraz zidentyfikowanie potrzeb i oczekiwań podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną w regionie, zwłaszcza w odniesieniu do nabywania wiedzy i umiejętności. Działania badawcze trwały od marca do listopada 2016 roku. W badaniu wykorzystano dane ilościowe zbierane techniką ankiety internetowej oraz dane jakościowe, pochodzące z dostępnych materiałów tekstowych (m.in. uzasadnień do wniosków grantowych składanych w programie MLK) oraz zebranych techniką wywiadów grupowych oraz indywidualnych wywiadów na wpół ustrukturyzowanych.

Ustalenia diagnozy ukazały stan edukacji kulturalnej na początku trwania projektu i określiły ramy działań w projekcie MLK. Z analiz widać ścisłe związki

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

20

obszaru kultury, w tym edukacji kulturalnej, z ogólną kondycją lokalnych społeczności i całego regionu. Oferta edukacyjna na Lubelszczyźnie ma charakter stały i powtarzalny, a szczególnie wiele jest w ofercie działań o charakterze historyczno-upamiętniającym, związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych, skoncentrowanych też wokół świąt religijnych. Wprowadzenie nawet niewielkiej odpłatności za uczestnictwo w różnych formach edukacji jest utrudnione, ponieważ skutkuje odpływem publiczności i brakiem zainteresowania. W całym regionie odbywają się cykliczne duże otwarte imprezy plenerowe o charakterze festynów. Najwięcej działań jest skierowanych do dzieci i młodzieży, raczej tej z młodszych roczników. Trudno jest zachęcić starszą nieco młodzież, a ponadto w ostatnich latach narasta trudność we współpracy z młodymi. Transfer wiedzy, pomysłów i zasobów z Lublina do wsi i małych miast jest nikły. Wielu nauczycieli chętnie korzystałoby częściej z oferty kulturalnej i edukacyjnej Lublina, ale nie robią tego z powodu braku funduszy. Mocną stroną edukacji kulturalnej są zaangażowani w nią ludzie, przyzwyczajeni do pracy w warunkach

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

21

braków, niedoborów i akcyjnej mobilizacji. Ten sektor oparty jest na wyrabianych latami kontaktach, znajomościach, na chęciach i zdolnościach pasjonatów i profesjonalistów oraz umiejętności mobilizowania lokalnych wspólnot. W oczekiwaniach wobec projektu MLK największy nacisk edukatorzy kładli na możliwość podnoszenia kompetencji „ludzkich”: współpracy, dialogu ze wspólnotami lokalnymi, partnerstwa. Oprócz szkoleń z konkretnych tematów zgłaszali też potrzebę wymiany doświadczeń i pomysłów, wzajemnego inspirowania się.

Cele projektu MLK

Celem głównym projektu MLK było zwiększenie poziomu i zakresu edukacji kulturalnej, rozumianego jako podniesienie jej jakości, poszerzenie oferty oraz zwiększenie skali uczestnictwa odbiorców. Aby tego dokonać podjęto szereg działań promocyjnych i integracyjnych, gdyż założono, że poza wsparciem finansowym i merytorycznym podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną, niezbędne jest również

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

22

wzmocnienie współpracy pomiędzy nimi, w celu lepszego wykorzystania ich indywidualnych zasobów i potencjałów oraz stworzenia warunków do nawiązania trwałej współpracy pomiędzy sektorem kultury i oświaty. W dłuższej perspektywie celem projektu było stworzenie płaszczyzny dla systematycznej (w przeciwieństwie do okazjonalnej) edukacji kulturalnej. Podniesienie poziomu edukacji kulturalnej w województwie nie jest możliwe bez zaangażowania jej głównych odbiorców i interesariuszy, dlatego działania o charakterze promującym projekt MLK oraz propagującym uczestnictwo w edukacji kulturalnej skierowane zostały do wszystkich mieszkańców województwa, a w szczególności do młodzieży, rodziców, przedstawicieli instytucji i organizacji zajmujących się edukacją kulturalną, a także do podmiotów odpowiadających za lokalną politykę oświatową i kulturalną.

W projekcie cel główny miał być realizowany poprzez stworzenie szerokiej sieci podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną w regionie lubelskim. Podstawę sieci miały stanowić organizacje

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

23

partnerskie projektu, wchodzące w skład tzw. konwentu. Ponadto założono że do sieci mają dołączać różnorodne podmioty niezwiązane bezpośrednio z projektem, ale działające w obszarze edukacji kulturalnej. Docelowo, sieć miała spełniać trzy kryteria: trwałości (istnienia niezależnie od dofinansowania projektu MLK), zasięgu geograficznego (obejmować całe województwo lubelskie, a nie tylko największe ośrodki), zróżnicowania ze względu na typ podmiotu (chodzi tu zarówno o formę prawną – instytucje, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, jak i sektor – kultury i oświaty).

Na szczegółowe cele składały się następujące aspekty projektu:

Komponent I:

diagnoza regionalnego środowiska zajmującego się edukacją kulturalną. Zasadnicze cele badania diagnostycznego obejmowały zidentyfikowanie podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną, a także wskazanie potencjałów i ograniczeń oraz potrzeb sektora pod kątem jego dalszego rozwoju.

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

24

Komponent II:

działania organizacyjne, informacyjne i integracyjne, w szczególności ukierunkowane na zebranie i skupienie w jednym ośrodku informacji na temat dostępnej oferty w sferze edukacji kulturalnej, przekazanie tej informacji wszystkim instytucjom i osobom zajmującym się tą problematyką w Województwie Lubelskim oraz integracja środowiska lubelskich animatorów kulturalnych.

Komponent III:

działalność szkoleniowa i warsztatowa skierowana do osób i środowisk odpowiedzialnych za edukację kulturalną. Jej celem była poprawa kompetencji kadr zajmujących się edukacją kulturalną.

Komponent IV:

przygotowanie i realizacja programów edukacji kulturalnej skierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców i opiekunów (formuła mikrograntów). Działania te zostały przewidziane jako zasadnicza część projektu, oparta o wiedzę i mechanizmy wypracowane w pozostałych komponentach. Założono, że szczególny

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

25

nacisk zostanie położony na wykorzystanie szerokiego zakresu narzędzi i pozaszkolnych form edukacji oraz nawiązywanie współpracy na gruncie oświata-kultura.

Komponent V:

badania ewaluacyjne towarzyszące projektowi.

Zakładanymi odbiorcami projektu miały być środowiska ludzi kultury regionu lubelskiego – pracownicy narodowych, wojewódzkich, miejskich i gminnych instytucji kultury oraz działający w organizacjach pozarządowych, niezrzeszeni animatorzy i animatorki (tzw. wolni strzelcy), nauczyciele szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich oraz animatorzy działający w organizacjach pozarządowych, lokalnych domach kultury oraz jako niezależni społecznicy. Oczywistym odbiorcą była młodzież szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich oraz ich rodzice i opiekunowie. Wreszcie ważnymi odbiorcami były środowiska odpowiedzialne za politykę oświatową i kulturalną w regionie, władze samorządowe wszystkich szczebli oraz instytucje oświatowe.

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

26

Założono, że projekt będzie realizowany zgodnie z zasadami organizacyjnego uczenia się oraz partycypacyjności. Oznaczało to, że prowadzone działania badawcze, zarówno diagnostyczne, jak i ewaluacyjne, powinny przyczynić się do oceny i wzrostu skuteczności oraz trafności prowadzonych działań. W praktyce wyrażało się to prowadzeniem badań ewaluacyjnych w sposób ciągły i towarzyszący projektowi tak, aby ich częściowe wyniki mogły być sprawnie i szybko „konsumowane”, zaś nowe pytania i problemy włączane w obszar poszukiwań. Po drugie, partycypacyjność w zarządzaniu projektem została zdefiniowana jako włączanie partnerów i środowisk, m.in. w postaci regularnych spotkań konwentu oraz publicznego komunikowania działań projektowych.

Promocja projektu i jego uczestnicy

W celu promowania projektu MLK podejmowano szereg działań informacyjnych. Wykorzystywano media elektroniczne, media tradycyjne a także

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

27

organizowano bezpośrednie spotkania informacyjne służące rekrutacji uczestników projektu oraz ogólnie promujące znaczenie edukacji kulturalnej.

W 2016 roku zrealizowano 50 spotkań informacyjnych, których celem była promocja projektu oraz wyjaśnianie jego zasad. Spotkania odbyły się w 14 powiatach Lubelszczyzny. Spotkania informacyjne spełniły swoją funkcję, gdyż w zdecydowanej większości uczestnicy deklarowali zrozumienie celów i zasad uczestnictwa w programie a także zainteresowanie uczestnictwem. W roku 2017 zorganizowano 10 spotkań w 10 powiatach, natomiast w roku 2018 odbyły się kolejnych 8 spotkań co zapewniło dotarcie do przedstawicieli wszystkich powiatów województwa.

Działania promocyjne okazały się skuteczne, gdyż umożliwiły dotarcie do zakładanej grupy odbiorców, zarówno pod względem jej liczebności, jak i zróżnicowania ze względu na sektor działalności. Wiele z nich podjęto w oparciu o sieci nieformalnych kontaktów, gdyż ten kanał okazał się najskuteczniejszy.

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

28

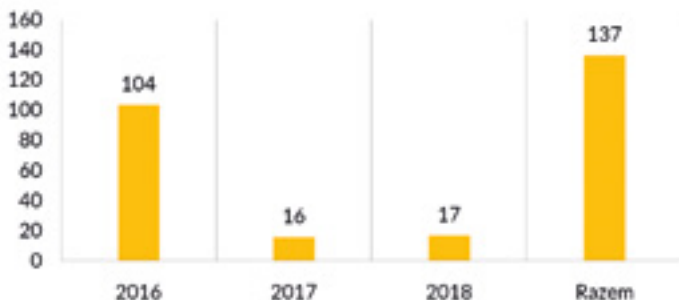
Zrekrutowani uczestnicy zostali objęci wsparciem w ramach tzw. Inkubatora tj. serii działań o charakterze warsztatowo-doradczym. W 2016 wyniku selekcji kandydatów do Inkubatora, podczas której założono parytet powiatu (nie więcej niż pięć uczestników z jednego powiatu) wyłoniono 104 podmioty, z których 98 skutecznie ukończyło cały cykl warsztatów obowiązkowych. Najliczniejszą grupą beneficjentów były podmioty działające na terenie Lublina, 67% uczestników Inkubatora stanowiły osoby reprezentujące miejskie instytucje i organizacje. Ta sytuacja nie do końca uwzględniała cel projektu, jakim było wyrównywanie szans w dostępie do edukacji kulturalnej ponieważ brakowało tu podmiotów na co dzień wykluczonych z tego typu działań, a mianowicie przedstawicieli społeczności wiejskich. W 2017 roku zgłosiło się jedynie 16 nowych uczestników. Pozostali to uczestnicy poprzedniej edycji projektu. Znaczny też okazał się odsetek osób, które po ukończeniu warsztatów nie wzięły udziału w konkursie grantowym. Wśród nich znalazła się niemal połowa nowych uczestników. W 2018

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

29

roku do warsztatów zgłosiło się 17 osób, natomiast w konkursie grantowym wzięło udział 30 osób.

Uczestnicy warsztatów w latach 2016–2017

Samopowielająca się sieć współpracy w zakresie edukacji kulturalnej

---

W ramach projektu udało się stworzyć warunki do budowania sieci współpracy pomiędzy podmiotami związanymi z kulturą i oświatą. Warunki te zapewniono podczas realizacji warsztatów, gdyż w większości realizowano je w grupach zróżnicowanych pod względem typu podmiotów reprezentowanych przez uczestników. W efekcie

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

30

pracy w warsztatach i przy projektach mikrograntowych sieć współpracy międzysektorowej została nawiązana z sukcesem. Również uczestnicy Konwentu przedstawiciele różnych podmiotów z sektora kultury i edukacji powołanego w celu współzarządzania projektem wskazywali, że utrzymują ze sobą kontakt, a także w niektórych przypadkach realizują wspólne projekty poza projektem MLK.

Organizacja konkursu grantowego przyczyniła się do nawiązania partnerstw pomiędzy sektorem oświaty oraz kultury ponieważ realizatorzy do współpracy włączyli znacznie więcej niż jednego wymaganego partnera. Łącznie **w 2016 roku w realizacji projektów mikrograntowych wzięło udział 69 podmiotów** z różnych sektorów. Wśród partnerów największy odsetek stanowiły szkoły oraz instytucje kultury, dużo mniejszy był natomiast odsetek zaangażowanych organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych. Realizatorzy w zdecydowanej większości deklarowali, że w przyszłości współpraca będzie kontynuowana. **W roku 2017 w realizacji projektów mikrograntowych zaangażowane było**

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

31

55 podmiotów a w roku 2018 liczba podmiotów zaangażowanych wyniosła 61.

Z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych wynika, że duża część nawiązanych partnerstw ma szansę na kontynuację współpracy. Dzieje się tak między innymi dlatego, że projekty mikrograntowe przyczyniły się do umocnienia już istniejącej sieci współpracy, w mniejszym stopniu do jej poszerzenia o nowe podmioty. Nieco gorzej oceniana była prognozowana trwałość nawiązanych partnerstw. Zdaniem badanych animatorów, którzy pełnili funkcję opiekunów projektów maksymalnie połowa nawiązanych

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

32

partnerstw miała szansę na kontynuację wspólnych działań w przyszłości. Wśród przyczyn braku ciągłości działań poza projektem MLK wskazywano trudności w samodzielnym finansowaniu działań.

Świadomość znaczenia edukacji kulturalnej w regionie

Wnioski na temat zwiększenia znaczenia edukacji kulturalnej dla mieszkańców Lubelszczyzny można wyciągnąć jedynie na podstawie liczby uczestników wydarzeń zrealizowanych w projekcie.

W roku 2016 odbyło się 271 wydarzeń o charakterze kulturalnym organizowanych przez realizatorów projektów mikrograntowych. W roku 2017 odbyło się 164 wydarzenia. W ramach wszystkich działań realizowanych w ramach projektu MLK **w 2016 roku udało się dotrzeć do około 7286** osób, w tym do zakładanych grup odbiorców, którymi byli: dzieci i młodzież, w tym pochodzący z grup defaworyzowanych w dostępie do kultury; przedstawiciele

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

33

oświaty, instytucji i organizacji zajmujących się edukacją kulturową; rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży oraz w najstarszym stopniu do przedstawicieli samorządów. **W roku 2017 wśród uczestników pośrednich i bezpośrednich znalazło się 3822 osób. W roku 2018 liczba ta wyniosła 8461.**

Liczba bezpośrednich i pośrednich odbiorców projektów mikrograntowych

Podkreślenie znaczenia edukacji kulturalnej udało się w większym stopniu w małych miejscowościach, w których wydarzenia związane z projektem skierowane były do ogółu przedstawicieli społeczności lokalnych i cieszyły się zainteresowaniem dużej ich części.

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

34

Poza wydarzeniami towarzyszącymi realizacji projektów mikrograntowych Centrum Spotkania Kultur w Lublinie we współpracy z Konwentem przedstawicieli regionalnych podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną organizowali coroczne Targi Edukacji Kulturalnej, podczas których starano się dotrzeć do przedstawicieli sektora kultury i edukacji oraz do przedstawicieli samorządów oraz Kongres Kultury woj. lubelskiego.

Wzmocnienie kompetencji

Na podstawie wyników prowadzonych badań diagnostycznych określono tematy warsztatów, w których wzięli udział uczestnicy projektu. Ponadto zrealizowano obowiązkowe warsztaty wprowadzające, które poza przekazaniem wiedzy dotyczącej metod tworzenia projektów ukierunkowane były na integrację uczestników. Uczestnicy mieli obowiązek uczestnictwa w co najmniej dwóch warsztatach tematycznych, natomiast nie określono ich maksymalnej liczby, co stwarzało dużą swobodę

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

35

uczestników w zakresie podnoszenia kompetencji. W ramach Inkubatora realizowano również szereg tzw. warsztatów dedykowanych oraz spotkania mentorskie, których tematyka ustalana była na podstawie zgłaszanego przez uczestników zapotrzebowania dotyczącego ich specyficznych potrzeb.

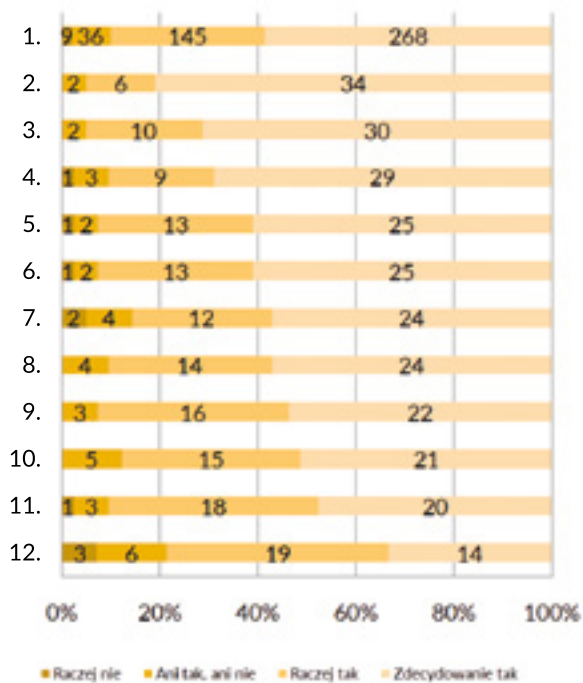
Warsztaty zrealizowane w ramach Inkubatora są postrzegane za największy sukces projektu, zarówno przez operatora projektu, jak i instytucje partnerskie zrzeszone w ramach Konwentu. Podczas warsztatów udało się w największym stopniu zachować zasady partycypacyjności, oddolności oraz uczenia się w projekcie, gdyż warsztaty zaplanowane zostały w odpowiedzi na zdiagnozowane zapotrzebowanie. Stworzono również możliwość zgłaszania zapotrzebowania na tematy warsztatów, spośród których wiele zostało zrealizowanych. Poza tym grantobiorcy mieli zapewnione wsparcie na etapie realizacji projektów gratowych ze strony doświadczonych animatorów kultury. Ważne było zaangażowanie opiekunów projektów mikrograntowych już na etapie ich tworzenia, a także zapewnienie wsparcia

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

36

realizatorem w radzeniu sobie z formalną stroną realizacji projektów (rozliczanie faktur, tworzenie budżetów projektów itp.), bo te kwestie sprawiały

**Ogólna ocena warsztatów
zrealizowanych w 2018 roku**

1. Razem
2. Czy trener/ka był/a dobrze przygotowany/a merytorycznie do prowadzenia warsztatów?
3. Czy atmosfera podczas warsztatów sprzyjała komunikacji i współpracy?

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

37

4. Czy ogólnie warsztaty spełniły Pana/i oczekiwania?
5. Czy warsztaty wzbogaciły Pana/i wiedzę?
6. Czy warsztaty umożliwiły Panu/i nawiązanie znajomości z pozostałymi uczestnikami ?
7. Czy po warsztatach ma Pan/i nowe pomysły na działania i/lub udoskonalenie swojej dotychczasowej pracy?
8. Czy organizacja warsztatów spełniła Pana/i oczekiwania?
9. Czy warsztaty poszerzyły Pan/i umiejętności i kompetencje?
10. Czy przekazane informacje na temat warsztatów były dla Pan/Pani wystarczające?
11. Czy przekazywane podczas warsztatów treści odpowiadają Pana/i potrzebom?
12. Czy warsztaty pomogły Panu/i określić możliwe obszary i formę współpracy w ramach partnerstwa, będącego warunkiem przystąpienia do konkursu grantowego?

Podniesienie poziomu edukacji kulturalnej

2016

Poziom edukacji kulturalnej rozumiany jest jako zakres oferty podmiotów zajmujących się tego typu działalnością, poziom uczestnictwa dzieci i młodzieży w edukacji kulturalnej oraz jakość zajęć realizowanych przez edukatorów oceniana z perspektywy odbiorców.

W ramach konkursu grantowego spośród 47 zgłoszonych wyłoniono 23 projekty, które zrealizowano na terenie 11 powiatów. W ramach odbyło się około 80 wydarzeń o charakterze warsztatowym,

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

38

w których łączna liczba uczestników wyniosła około 2173. Niemal połowa projektów została zrealizowana na terenach wiejskich, przez co można uznać, że w ramach uwzględniono cel, jakim jest wyrównywanie szans w dostępie do edukacji kulturalnej. Sądząc na podstawie entuzjazmu odbiorców, opisywanego przez animatorów i realizatorów, projekty zakończyły się dużym sukcesem. Wszystkie warsztaty miały charakter aktywizujący i angażujący młodzież w działania. We wszystkich ocenionych przypadkach młodzież deklarowała zainteresowanie uczestnictwem w podobnych działaniach w przyszłości. Z przeprowadzonych obserwacji również wynikało, że zwycięskie projekty zostały zrealizowane profesjonalnie, stwarzały możliwość rozwoju kompetencji i zachęciły młodzież do dalszej aktywności. Zrealizowane projekty w dużym stopniu odpowiadały na zapotrzebowani odbiorców. W większości trafiły do małych społeczności, gdzie istnieją poważane deficyty jeżeli chodzi o dostępność oferty kulturalnej. W związku ze specyficzną sytuacją województwa lubelskiego, w którym dominują obszary wiejskie o stosunkowo niekorzystnej

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

39

sytuacji ekonomicznej oraz, nierzadko, słabym dostępem do oferty edukacyjnej i kulturalnej, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji kulturalnej osób z takich terenów wydaje się priorytetowym celem dla kolejnych lat realizacji programu MLK. W obszarach peryferyjnych stosunkowo niewysokie kwoty przyznanych grantów miały duży wpływ na aktywizację kulturalną nie tylko młodzieży, ale również całych społeczności lokalnych. Realizowane projekty w wielu przypadkach uruchomiły potencjał samoorganizacyjny takich miejscowości i z odpowiednim wsparciem byłaby szansa na kontynuację.

2017

W wyniku konkursu grantowego w 2017 roku oferta instytucji i organizacji poszerzyła się o 16 projektów dotyczących edukacji i animacji kulturalnej). Projekty mikrograntowe zrealizowano w jedenastu spośród dwudziestu czterech powiatów województwa lubelskiego. Niemal połowa projektów została zrealizowana w społecznościach wiejskich, w których istnieją największe deficyty w zakresie oferty edukacji kulturalnej oraz ogólnie wydarzeń

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

40

o charakterze kulturalnym. Pozostałe projekty zrealizowano w małych miastach, gdzie, jak wynika z opinii realizatorów projektów, duża część młodzieży szkolnej również pochodzi ze środowisk wiejskich.

Realizatorzy projektów grantowych byli zobowiązani do przeprowadzenia badania satysfakcji odbiorców. Nie udało się uzyskać jednolitej oceny pod względem stosowanych kryteriów. Powtarzającym się w każdym przypadku wskaźnikiem była jedynie chęć uczestnictwa w kolejnych edycjach projektu. W większości przypadków deklarowano taką gotowość. Uzupełnieniem oceny dokonanej przez realizatorów było badanie opinii opiekunów projektów. Również z ich opinii wynika, że młodzież uczestnicząca w projektach wykazywała wysoki, a czasami bardzo wysoki poziom satysfakcji z udziału w projekcie. Zdaniem opiekunów projekty zachęciły młodzież do dalszego uczestnictwa w kulturze, co jest bardzo ważnym rezultatem. Wysoki poziom satysfakcji ostatecznych odbiorców projektów mikrograntowych świadczy o trafności podjętych działań z punktu widzenia ich potrzeb

O projekcie Młodzi LUBią Kulturę

41

i oczekiwań. Zdecydowana większość warsztatów, zdaniem animatorów opiekujących się projektami miała charakter aktywizujący młodzież, przez co stwarzały szanse do zdobycia zarówno wiedzy z zakresu kultury, jak i kompetencji interpersonalnych, niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w kulturze.

2018

W 2018 roku zrealizowano 17 projektów mikrograntowych. Ogółem liczba projektów zrealizowanych w ciągu trzech lat wyniosła 56.

REKOMENDACJE

CO ZROBIONO, CO SIĘ UDAŁO, CO JEST JESZCZE DO ZROBIENIA

Poniższe rekomendacje zostały sformułowane na podstawie doświadczeń zgromadzonych w toku działań badawczych towarzyszących projektowi Młodzi Lubią Kulturę tj. diagnozy stanu edukacji kulturalnej województwa lubelskiego oraz ewaluacji projektu.

Z przeprowadzonej diagnozy płyną następujące wnioski odnośnie edukacji kulturalnej oraz podmiotów za nią odpowiadających:

Zakres oferty

Ogólnym wnioskiem jaki należy wyciągnąć z badań diagnostycznych jest taki, że poza Lublinem istnieją poważne deficyty jakichkolwiek zajęć dotyczących szeroko rozumianej edukacji kulturalnej. To co proponuje się w ofercie edukacyjnej na Lubelszczyźnie ma często charakter stały i powtarzalny. W placówkach oświatowych są to koła zainteresowań pokrywające się z tradycyjnymi podziałami z naciskiem na aktywność teatralną i recytatorską. W instytucjach kultury przeważa oferta związana z tańcem, recytacją, zajęciami plastycznymi. Tam też zwykle lokują się uniwersytety trzeciego wieku. Natomiast działalność organizacji pozarządowych obejmuje bardzo różne formy aktywności, często ciekawe, ale o niewielkiej powtarzalności i trwałości. Szczególnie wiele jest w ofercie działań o charakterze historyczno-upamiętniającym, związanych z kultywowaniem tradycji lokalnych, często skoncentrowanych wokół świąt religijnych (upamiętnienia rocznic

Rekomendacje

44

narodowych i lokalnych, rajdy historyczne, rekonstrukcje historycznych wydarzeń, jasełka, tworzenie ozdób świątecznych). Dominują one w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich. Widać nacisk raczej na kultywowanie tradycji niż na wdrażanie do samodzielnej aktywności twórczej. Celem wielu przedsięwzięć jest przekaz wartości, uznanych za istotne z punktu widzenia lokalnych edukatorów. Słabiej uwidacznia się dążenie do wyposażania odbiorców w narzędzia do samodzielnych interpretacji i aktywnego uczestnictwa w kulturze. Nauczanie odbywa się poprzez uczestniczenie w ukierunkowanych działaniach, a nie poprzez eksperymentowanie. W przekonaniu edukatorów ważnym celem jest wyrobienie dobrych nawyków korzystania z kultury, rozszerzenie spektrum zainteresowań młodych ludzi poza świat właściwych ich pokoleniu przekazów medialnych i aktywności w Internecie. Jednak oferta musi być urealniona głównie przez ograniczenia zarówno finansowe, jak i wynikające z dostępności odpowiednio wykształconych instruktorów. Dominują zajęcia i wydarzenia bezpłatne. Wprowadzenie nawet niewielkiej odpłatności jest utrudnione,

Rekomendacje

45

ponieważ skutkuje odpływem publiczności i brakiem zainteresowania. Wydaje się, że utrwaliło się przekonanie, iż instytucje publiczne z zasady posiadają darmową ofertę edukacyjną dla mieszkańców. W całym regionie odbywają się cykliczne duże otwarte imprezy plenerowe o charakterze festynów. Te tradycyjne lokalne imprezy mają w założeniu pełnić rolę promocyjną oraz być integracyjnym spotkaniem mieszkańców. Często pochłaniają ogromny wysiłek ludzi i ich czas, a uczestnicy nie stają się później uczestnikami innych działań kulturalnych. Wydaje się, że masowy, marketingowy i komercyjny wymiar tych wydarzeń jest akceptowany przez lokalne władze i mieszkańców. Jednak często pozostaje niewiele środków na inne formy animacji.

Odbiorcy

Najwięcej działań jest skierowanych do dzieci i młodzieży, raczej tej z młodszych roczników. Trudno jest zachęcić nieco starszą młodzież, a dodatkowo w ostatnich latach narasta trudność we współpracy z młodymi. W odczuciu edukatorów zwiększa się

Rekomendacje

46

różnica w zainteresowaniach, sposobach komunikowania się, używanym na co dzień języku. Osobną ważną przeszkodą jest dominacja Internetu i portali społecznościowych w życiu młodych ludzi i, w efekcie, narastające wycofanie z realnego życia towarzyskiego, społecznego i publicznego. Wśród odbiorców są seniorzy, głównie poprzez prężnie działającą sieć uniwersytetów trzeciego wieku. Natomiast brakuje osób dorosłych, ponieważ nie ma dla nich oferty i pomysłu. Badani przez nas pracownicy instytucji kultury podzielają przekonanie, że ich oferta dotyczy sposobów spędzania wolnego czasu, a w przypadku osób dorosłych nie jest dla nich konkurencyjna wobec własnych indywidualnych rozwiązań. Panuje więc tendencja do reprodukcji publiczności, a nawet konkurowania o nią, a nie poszerzania. Odbiorcami są głównie dzieci i młodzież w wieku szkolnym i do nich jest adresowana większość podejmowanych działań

Dostępność, gęstość działań, współpraca

Województwo lubelskie jest regionem słabo zurbanizowanym, z wyraźną przewagą jednego centrum,

Rekomendacje

47

skupionego w mieście wojewódzkim. Lublin pełni więc funkcje głównego ośrodka kultury regionu, skąd płynnie zarówno gros oferty, jak i dobre wzorce działań animacyjnych. Oferuje wiele praktyk pokazujących jak kultura może przyczynić się do rozwoju lokalnego. Niemniej w opiniach ludzi kultury transfer wiedzy, pomysłów i zasobów jest nikły. Jednocześnie Lublin przyciąga młodych ludzi z mniejszych ośrodków, wśród nich najbardziej aktywnych animatorów czy wyrobionych odbiorców. Na Lubelszczyźnie w ostatnim czasie obserwuje się nasilone migracje zagraniczne lub do dużych ośrodków miejskich w Polsce. Dotyczy to w szczególności obszarów peryferyjnych i wiejskich. Korzystanie z dóbr kultury bywa trudne, szczególnie na terenach oddalonych od miast, ubogich, gdzie nie ma też tradycji uczestnictwa w tzw. kulturze wyższej. Wielu nauczycieli chętnie korzystałoby częściej z oferty kulturalnej i edukacyjnej Lublina, ale nie robią tego z podstawowego powodu: braku funduszy na dotarcie do miejsca wydarzeń. To ustalenie wskazuje na potencjał poszerzenia publiczności wydarzeń kulturalnych na Lubelszczyźnie, szczególnie na oddalonych od ośrodków miejskich wsiach. Są to czasem obszary, w których praktycznie

Rekomendacje

48

nie ma edukacji kulturalnej poza szkołami podstawowymi i ośrodkami parafialnymi. Niezamożni rodzice, brak pieniędzy w gminie i brak wsparcia ze strony fundacji czy innych podmiotów zajmujących się kulturą stwarza w takich miejscach niezwykle trudne warunki dla edukacji kulturalnej. Sytuacji nie mogą zmienić lokalni entuzjaści, którzy na wzór Siłaczek starają się rozwijać kompetencje i zainteresowania ciekawszymi formami kultury. Zdarzają się ograniczone, lokalne sieci współpracy, kiedy na przykład cała okolica współpracuje nad wydarzeniami (instytucje, ngo, OSP, KGW, prywatne osoby, firmy). W opisywanych przez nas przypadkach współpraca ta była wzmacniana wtoku projektów systemowych, np. programu rozwoju bibliotek.

Atuty

Mocną stroną edukacji kulturalnej są zaangażowani w nią ludzie, przyzwyczajeni do pracy w warunkach braków, niedoborów i akcyjnej mobilizacji. Ten sektor oparty jest na wyrabianych latami kontaktach, znajomościach, na chęciach i zdolnościach pasjonatów i profesjonalistów oraz umiejętności mobilizowania

Rekomendacje

49

lokalnych wspólnot. Mechanizm działa dobrze, póki nie staje się powtarzalnym i jedynym dostępnym schematem działania. W opiniach badanych nie można na tym opierać trzonu kultury i edukacji kulturalnej. To od ludzi i ich indywidualnego zaangażowania zależy jakość partnerstw i podejmowanych działań. Zdarzają się dyrektorzy szkół, dla których nie ma rzeczy niemożliwych, są też nauczyciele, dla których aktywność na polu edukacji kulturalnej jest częścią codziennej pracy, mimo że nie jest to ich obowiązek. Z projektów systemowych, które nasi rozmówcy wspominali jako udane, największy nacisk kładli na możliwość podnoszenia kompetencji „ludzkich”: współpracy, dialogu ze wspólnotami lokalnymi, partnerstwa. To, czego się nauczyli i jak zredefiniowali swoje miejsce w otoczeniu było najbardziej trwałym i namacalnym sukcesem. Zakupione komputery okazały się po kilku latach mniej ważne, bo świat w międzyczasie się zmienił, ale więzi i dobre relacje pozostały

Braki

Powszechnie wymienianą słabą stroną edukacji kulturalnej jest brak pieniędzy. Wszyscy o nim mówią,

Rekomendacje

50

choć najbardziej dotkliwy jest dla organizacji pozarządowych, które nie mają też trwałych siedzib, możliwości planowania i zachowania ciągłości. Pieniądze powodują ograniczenia kadrowe, a więc odciskają się również w ofercie. Ograniczają możliwości organizowania wyjść ze szkoły (ani nauczyciele nie mają zasobów, ani rodzice), oznaczają brak systemowej polityki wspierania działalności kulturalnej (w tym wyodrębnionej działalności edukacyjnej) przez lokalne władze, skupiają ludzi na zapewnieniu sobie podstawowych potrzeb, wobec których uczestniczenie w kulturze jest właściwie nieobecne. Brak pieniędzy najczęściej objawia się jednocześnie w tych wszystkich polach, nawzajem wzmacniając się i utrwalając problemy. Może spowodować w rezultacie trwałe i skuteczne ograniczenie publiczności działań kulturalnych i edukacyjnych, które wzmacnia się pokoleniowo i geograficznie. Wyludniające się obszary wiejskie Polski Wschodniej mogą w badanym aspekcie utrwałać swoje słabości, powodując głębsze rozejście się położenia społecznego i szans życiowych młodych mieszkańców tego regionu względem reszty kraju. Ważną słabością jest nieprzewidywalność i niestabilność systemu

Rekomendacje

51

zarządzania kulturą i edukacją kulturalną oraz nastawienie na szybkie efekty mierzone liczbą uczestników wydarzeń, a nie długofalową zmianę zainteresowań i aspiracji kulturalnych, na doraźne projekty, a nie stałe i powtarzalne działania rozwijane na coraz wyższym poziomie.

Potrzeby szkoleniowe i doskonalenie

Istnieje oferta szkoleń, ale nie zawsze efektywnych, gdyż potem trudno jest wprowadzać zmiany, bo codzienność z natłokiem bieżących zadań i przyzwyczajeniami utrudnia innowacyjność. Inną przeszkodą jest szczupłość środków. Nie zawsze też przełożeni dostrzegają potrzebę finansowania szkoleń. Bywa, że sami edukatorzy nie są zainteresowani możliwościami rozwoju zawodowego. Oprócz szkoleń z konkretnych tematów badani zgłaszają też dużą potrzebę wymiany doświadczeń i pomysłów, wzajemnego inspirowania się dzięki kontaktom z osobami prowadzącymi podobną działalność.

Wnioski i rekomendacje wynikające z ewaluacji projektu według jego celów strategicznych

---

Cel 1

Propagowanie nowoczesnych form edukacji kulturowej oraz świadomości, iż stanowi ona jedno z najważniejszych narzędzi budowania demokratycznego społeczeństwa opartego na otwartości, tolerancji i solidarności, a przy tym wspierającego twórczy eksperyment i propagującego egalitarne formy życia zbiorowego.

Choć projekt istotnie wpłynął na zainteresowanie edukacją kulturową, o czym może świadczyć wysoka frekwencje przedstawicieli różnych środowisk w wydarzeniach towarzyszących projektowi, nadal zajmuje ona odległe miejsce w hierarchii priorytetów zarówno wśród rodziców, jak i osób odpowiedzialnych za finansowanie działań edukacyjnych o czym świadczą opinie uczestników projektu jak i podmiotów objętych diagnozą. Niska świadomość znaczenia edukacji kulturowej przekłada się na wąską ofertę, dominację tradycyjnych form edukacji, trudności w rekrutacji uczestników oraz pozyskania funduszy na działania

Rekomendacje

53

wykraczające poza standard. Jednym z ważniejszych problemów podnoszonych przez uczestników badań oraz beneficjentów projektu MLK jest trudność w dostarczeniu do odbiorców wynikająca z braku diagnozy ich potrzeb oraz praktyk kulturowych. Powszechna jest opinia, że młodych ludzi nie interesuje oferta Domów Kultury i wolą spędzać czas korzystając z Internetu.

Rekomenduje się zatem przeprowadzenie dalszych szkoleń z zakresu diagnozy potrzeb kulturalnych społeczności lokalnych, szkoleń z zakresu promocji oraz nowoczesnego marketingu w kulturze.

Cel 2

Poszerzenie zakresu osób, które mogą uczestniczyć w różnych formach edukacji kulturowej, w tym umożliwianie egalitarnego udziału w nich dzieci i młodzieży.

W ramach projektu MLK udało się dotrzeć niemal do wszystkich powiatów województwa lubelskiego istotnie poszerzając ofertę funkcjonujących tam instytucji i organizacji. Realizacja projektu odstąpiła jednak istniejące deficyty. W szczególności problem dotyczy społeczności wiejskich oraz małych miast. Wyspą

Rekomendacje

54

na mapie edukacji kulturalnej jest Lublin, gdzie istnieje szeroki wachlarz różnego typu działań edukacyjnych. Poza Lublinem natomiast nadal szerokie grono młodzieży jest wykluczone w dostępie do wysokiej jakości i różnorodnej oferty. Podejmując działania mające na celu zmianę takiego stanu rzeczy należy pamiętać o istniejących dysproporcjach pomiędzy wsią i miastem oraz istniejącymi ograniczeniami finansowymi. Badania wykazały, że nawet niewielkie odległości stanowią poważną barierę do pokonania i często rodziców nie stać, aby zapewnić dzieciom transport do oddalonych o kilka kilometrów instytucji kultury.

Bardzo często podkreślano, poza potrzebą realizacji szkoleń, potrzebę transferu dobrych praktyk z centrum województwa do regionu. Funkcję taką mogą spełniać różnego typu wizyty studyjne.

Cel 3

Wzmacnianie wiedzy, umiejętności i kompetencji osób, które zajmują się edukacją kulturową w Polsce, w tym nauczycieli, osób zatrudnionych w instytucjach kultury i tych działających w organizacjach pozarządowych.

Rekomendacje

55

W ramach projektu MLK prowadzono zajęcia w ramach tzw. Inkubatora dla podmiotów aspirujących do udziału w konkursie grantowym. Wśród tematów szkoleń, które cieszyły się największym powodzeniem, znalazły się te, dotyczące pozyskiwania funduszy na działania oraz zarządzania projektami. Jak podkreślają osoby zarządzające projektem, w większości przypadków uczestnikom nie brakowało kompetencji merytorycznych, dotyczących edukacji kulturalnej. Problem pojawiał się natomiast na etapie projektowania działań, tworzenia harmonogramu, zarządzania zadaniami oraz podczas rozliczania projektów. Poza tym, o czym już wspomniano, podnoszono potrzebę kształtowania kompetencji związanych z docieraniem do odbiorców, tj. umiejętności diagnozowania potrzeb oraz promowania działań, a także ewaluacji realizowanych przedsięwzięć.

Cel 4

Stwarzanie okazji do współdziałania osób zajmujących się edukacją kulturową, a reprezentujących sferę edukacji i kultury, a także kreowanie organizacyjnych, finansowych i merytorycznych podstaw tego rodzaju współpracy.

Rekomendacje

56

Projekt Młodzi Lubią Kulturę stworzył warunki do współdziałania przedstawicieli sektora edukacji oraz kultury. Warunkiem uzyskania grantu na finansowanie własnych działań było zawiązanie partnerstwa międzysektorowego. Ewaluacja działań wykazała jednak, że partnerstwa dotyczyły głównie współdziałania w zakresie organizacyjnym i logistycznym, natomiast w mniejszym stopniu obejmowała kwestie merytoryczne. Warto zatem wspierać zawiązane partnerstwa i budować na ich bazie potencjał do dalszej, szerszej współpracy w zakresie kształtowania oferty edukacji kulturalnej. Poza tym partnerstwa miały wymiar głównie lokalny. Warto zatem poszukiwać środków do nawiązywanie współpracy z podmiotami z innych miejscowości w celu zapewnienie warunków do współpracy u wymiany dobrych wzorców.

Cel 5

Prowadzenie działań popularyzujących znaczenie, rolę i doniosłość edukacji kulturowej wśród osób odpowiedzialnych za lokalne polityki społeczne i kulturalne, rodziców i prawnych opiekunów dzieci i młodzieży.

Rekomendacje

57

W ramach projektu MLK starano się dotrzeć do jak najszerzego grona odbiorców w celu promowania znaczenia edukacji kulturowej. Wśród odbiorców znajdowali się przede wszystkim uczniowie szkół, w których realizowano działania, nauczyciele, rodzice a także przedstawiciele lokalnych instytucji i organizacji. Często wśród uczestników wydarzeń towarzyszących projektom mikrgrantowym znajdowali się także przedstawiciele władz lokalnych, odpowiedzialnych za finansowanie tego typu działań. Jest to szczególnie ważne, gdyż z badań diagnostycznych wyłania się smutny obraz niedocenianego sektora kultury, który często znajduje się na końcu listy priorytetów władz. Często postrzegany jest jako niewymagający dodatkowych nakładów, co przekłada się na niski profesjonalizm działań podejmowanych przez instytucje i organizacje kultury.

Cel 6

Identyfikowanie lokalnych potencjałów, których wykorzystanie wzmacnia edukację kulturową, a także rozpoznawanie przeszkód i barier dla jej rozwijania w regionie.

Rekomendacje

58

Diagnoza stanu edukacji kulturalnej przeprowadzona na początku projektu MLK miała za zadanie zidentyfikowanie słabych i mocnych stron sektora edukacji kulturowej. W pierwszej kolejności dokonano kwerendy podmiotów zajmujących się tego typu działalnością. Wyłoniono około siedmiuset organizacji, które deklarują ją w swoich statutach i stanowią niewątpliwy potencjał województwa. Lista podmiotów znajduje się w dyspozycji Centrum Spotkania Kultur i jest wykorzystywana w celu promowania różnego typu przedsięwzięć. Poza tym w ramach diagnozy dostarczono wniosków nieoczywistych, choćby tych o bardzo dużym znaczeniu Kół Gospodyń Wiejskich, które swoją działalnością często uzupełniają deficyty zasobów ludzkich instytucji kultury. Wśród głównych barier należy wskazać niski poziom współpracy pomiędzy różnymi podmiotami, które często zmuszone rywalizować o finanse postrzegają siebie jako rywali a nie partnerów. W związku z tym istotne jest, aby kontynuować podjęte w ramach projektu MLK działania integracyjne tak, aby lepiej wykorzystywać zdiagnozowany potencjał.

Cel 7

Propagowanie zwyczaju prowadzenia wieloletnich programów edukacyjnych w regionach, w tym wzmacnianie świadomości, iż efektywne działania z zakresu edukacji kulturowej powinny mieć systematyczny i długotrwały charakter, by przynosić pożądane rezultaty.

Trwałość działań o charakterze edukacyjnym jest jednym z głównych problemów, z jakimi zmagają się podmioty działające w obszarze kultury. Inicjatywy podjęte w ramach projektu MLK mają dużą szansę na kontynuację i wejście na stałe do oferty uczestniczących w nim podmiotów, jednak, jak wskazują badani realizatorzy projektów, w związku z brakiem środków trudno będzie utrzymać ich wysoką jakość, która była możliwa jedynie dzięki wsparciu finansowemu w ramach projektu.

